

danji in v nedeljski šoli 226 dečkov. Priimki so pisani po slovenski. »Pregled dekliške obertnijske šole v Kamniku kaže v 3 razredih 82 učenk. Pisava je pravilna. — »Programm und Fortgang an der k. k. Montanhauptschule in Idria« je pa prava soderga zelo smešno pisanih priimkov, n. pr.: Messar (zakaj ne celó Messer!) Urschič, Kossmač, Sajz, Boschič, Tomschič, Čadesch, Wončina, Schgauz i. t. d. Šola, ki svoje učence uči tako pisati, kaže pač naj večjo malomarnost. Šolski predniki in starši, ne molčite k grehu! Učencev in učenk v tej šoli je bilo vseh vkup 840, med njimi 14 učiteljskih pripravnikov. — »Letno sporočilo c. k. očitne glavne šole Postojnske« ima na prvem listu verli sstavek: »Poezija v ljudski šoli«, ki ga je prav gladko spisal g. vodja te šole. Za tem se versté »šolska oznanila«, ki kažejo predstojniško in učiteljsko osebje, pregled posamnih nauk in ur na teden in število učencev, katerih je bilo v vsakdanji in nedeljski šoli 458, — očitne preskušnje, napredek šolske mladosti. Učilo se je tudi risati, sadjereja, in deklice so se tudi učile obertnijskih reči. Pisava, se vé da, je lepo pravilna. »Jahresbericht der unter dem Patronate Sr. Durchlaucht des Fürsten Karl von Auersperg stehenden Hauptschule in Gottschee« ima na čelu sstavek: »Abschied von der Schule« (kakor ga je po razdelitvi šolskih daril govoril V. Černe, učenec 4. razreda). Za tem sledi: Vorstehung und Lehrpersonale, Uebersicht der Schulkinder und ihrer Nationalität, Uebersicht der Gegenstände und die Zahl der Stunden, aus dem Tagebuche dieser Schule, Klassifikation. V vsakdanji šoli sta bila 302, v nedeljski šoli pa je bilo 168 učencev in učenk. Slovenski priimki so, kakor sedaj razum ljubljanske zgleodne in idrijske rudarske šole že ves svet dela, pisani lepo po slovenski, nemški pa po nemški. Tako ima vsaki svoje brez vse pravde in národne nagajivosti. — »Klassifikation der Schüler an der k. k. Hauptschule zu Rudolfswerthe« ima vkup 211 dečkov, katerih priimki so tudi lepo enakopravno pisani. — Letno sporočilo očitne glavne šole v Črnomlju je prineslo na čelu sstavek: »Črtice o pisanji v ljudskih šolah«, ki ga je priobčil ravnatelj g. Jakob Gros. Temu je pridjano predstojniško in učiteljsko osebje, pregled posamnih nauk i. t. d., očitne preskušnje in napredek šolske mladosti. Učencev in učenk v vsakdanji šoli je bilo 339, v nedeljski pa 254, vkup 643, za ta kraj lepo število! Podučevalo se je tudi v sadjereji, v svilareji in v vinoreji. Pisava v tem sporočilu je, se vé da, tudi pravilna.

Narava in človek

v svoji pravi složnosti.

Spisal Živkov.

(Dolje.)

Podobnih prigodeb je še več po knjigah zapisanih in dovolj spričanih. Sledeča pa se je l. 1861. primerila: V C—farovu

so imeli dolgo dvoje gosek, ki ste bile močno priljudne. Do-služeni duhovnik pa umerje, in ko ga spremljajo na pokopališče, greste goski lepo vstric med ljudmi do groba, ter se tu na rob grobov postavite, gledaje in nemilo gagaje, kako merliča noter devljejo. Potem greste mirno domú.

16.

Tice pevke so posebno umne. Poglejmo na naj zanimavejše prigodbe! Vsi vemo, da se papige, kosi, škorcei itd. lahko naučé besede izgovarjati sami po sebi. Neki škorec, ki je bil dolgo v otroški sobi (detcénici), se nauči tako jokati, da kterokrat mati ali pestunja prileti, deteta mirit, pa ga še v sobi ni bilo. Neki drugi poslušá, ko se poštni hlapec zvečer uči trobiti nov napev. Čez nekatere tedne ga skuša posnemati, in zares ga prav črepeče žvižga od konca do kraja.

Papige, šojke posnemajo človeške glase, klice in besede tako naravno, da lahko slednjega prekanijo.

Kalini ne pojó navadno sicer veliko, pa se lahko naučé prenježno in jarno žvižgati; če se jim kaj poje ali žvižga, so prijetni družci, se glasa in lica svojega gospodarja razveselé, in mu veselo zapojó, ko doide ali jim prijazno velí, razsodijo, kateri napev mu je naj ljubši, in ga na vso silo žvižgajo, da bi je pohvalil. Ravno tako je mika drugih ljudi hvala; za tega voljo radi ktero zakrožijo, če kdo na pohod pride. Tudi na burke in šale so tiči. Neki kalin je zapazil, da gospod otroke s trate ali pesa, če za vozom laja, domú zabrizga. Ta brizeg posnema na tanko, kedar gospoda ni domá, in skliče otroke in pesa. In ko priletijo mislé, da so oče zabrizgali, je prevesel, da jo je tako dobro pogodil, jim prijazno kima in žvergoleva. Razumel je tedaj, zakaj gospod zabrizgava. Tako se je neka šojka sama od svoje gospé naučila klicati: Filip, Jurče, Lojza, in sedaj enega, sedaj drugega otroka kliče in k materi našene, ki pa pravijo, da ga niso pozvali, otrok pa, da ga so. Tako prekanjuje več časa, dokler ne zasledijo njih burk. — Naj iz-verstnejši posnemač pa je drozeg, posebno ameríkanski, vendar pa ga še prekosi sentsontli, t. j. stoglasnik, tako zvan, ker prečudno lahko, nježno in milo vse glase posnema od ljudi, tičev in štironožnic. V enej sami minuti poje ko škorjanec, kos, vrabec, borovjak in žaba; sedaj poje zopet lepo, in potem hripavo ko jastreb. Bolj pa ko glas spreminja, milša je

spremena in tako naravna, da živali in lovce trapa. Kdor ga čuje, pa ga ne vidi, si domišljuje, da se vsi tiči poganjajo za zmago.

Če so pa nekteri tiči prečudni samouki, so drugi neznano podučljivi. Kanarček in lisec se naučita čerke in številke, znata iz njih sestavljati besede in števila; doštevata, odštevata, razštevata, in se odgojita celó toliko, da sta gledišna igravca, da napravljena ko vojakeca s čelado, s pukšico, torbico in sabljico na straži stojita, iz topekov streljata, obsojenca ustrelita, merliča v tačkici (grodeku) odpeljeta itd.; koliko pameti in razuma mora imeti mala živalica, da se dá vsega tega naučiti, kaj se ji ne more ročno povedati, in je čisto zoper njeno šego?!

Če pa zmore toliko, kdo vé, koliko je še mogoče?!

17.

Še nekaj od žerjava, kateri se šteje med tiče pervake, med naj pametnejše živali, in ima še poseben dar za društveni red, da se mu včasih ne more načuditi. Prirojeno mu je, bi rekel potrebno, da gospoduje, uči, odgaja, strahuje, vreduje, red varuje, in sam daje lep zgled. Po pameti in obnaši gre bolj njemu kraljestvo nad vsemi živali, ko levu ali orlu. Naj beržeje je bilo to njemu od začetka namenjeno. Hitro je sila krotek, pa tudi berž varh in gospodar pernadi. Gosí spremlja na pašo, je varuje in brani, in zvečer v gosjak prižene. Kaj izverstvo se je v omenjenih lastnostih ponašal žerjav barona Sajtertica. Kraljeval je nad vso živalijo v gradu in vasi, in nikakor ni terpel kakega nereda. Posebno v gradu je oskerbnik, pri čedi namestovavec pastirskega pesa. Po drobino, ktera je na paši zaostala, je zvečer sam šel in jo v hlev pritiral. Žerjavico, ktero so mu dali, sprevaja prijazno, jo uči plesati, pa jo kavsa, če je neročna. Tudi divje žerjave je hotel svoje umetnosti učiti in je kavsa je strahovati, pa ti mu to zamerijo in opuljenega in razkavsanega odpodijo. Ko so enkrat ustreljenega žerjava na dvorišču trebili, se sila razčmeri, kavsa trebeža, in noče tukaj nikoli več jesti. Čelo poletje pase po več ur sedaj mladino, sedaj drugo čedo tako skerbno, da nobeno živinče ne prekorači meje.

Enkrat prideta sosedova vola v ograd; mahomo ju odpodi, če se mu ravno hudo branita. Med pernadjo ne terpi nobenega prepira; koj je ko sodnik, in prepiravce kljuvaje raz-

spravi. Vendar razločuje na tanko med krivci, in kavsa močnejše purane in gosi huje od slabejsih rac in kokoš. (Dalje prih.)

Novice.

Od Kulpe. Od mnogo krajev naše ljube domovine nam, dragi „Tovars“, prinasas popise učiteljskih zborov, le iz naše kočevske dekanije še nikoli nič. Veseli me, da ti morem prvi o tem kaj pisati. Ne vem čez koliko let, eni pravijo, da je že minulo jih 10, smo vendar enkrat tudi v naši dekanii imeli občni učiteljski zbor, in to na sv. Jakoba dan. Do sedaj so se menda vsako leto enkrat zbrali učitelji koč. glavne šole in bližnji; mi bolj oddaljni pa nismo o tem nikoli nič vedili. Letos bilo je drugače; v. č. gospod dekan so pozvali vse učitelje svoje obširne dekanije, in sešlo se nas je bilo 13; dasiravno je bilo vreme jako neugodno. Pomenkovali smo se o znanih štirih vprašanjih. O prvem vprašanji smo bili jako te misli, da se kratko, pa vendar popolnoma nikakor ne dá odgovoriti. Nekteri učitelji se niso tega vprašanja vdeleževali, drugi pa, ki so ga obdelovali, jim je bil dosti obširen, nič manj kakor gosp. Močnikov, ki ga je obdeloval v III. tečajji „Tov.“ Pri drugem vprašanji smo bili teh misli, da Pokornitovi sešitki bi bili res dobri, samo tu in tam bi jih bilo treba popraviti, marsikaj je v njih napačnega; pa tudi predragi so te sešitki za naše ljudi, ki jim še za sol denarja manjka. Pri tretjem in četrtem vprašanji smo bili popolnoma enakih misli z gospodi učitelji ribniške dekanije. Se vé, da vsaki je povedal in dostavljal, kakor se mu je naj bolj prav zdelo, pa duh je bil vendar eden in isti. Štiri ure smo se pomenkovali, pa vendar so hitro minule. Mnogo sem že bral o učiteljskih shodih, prav želel sem že, da bi se kdaj vdeleževal takega shoda, in se prepričal njegove koristi. Res je, prav koristne uprave so to. Učitelji se prav po bratovsko pomenkovajo, budé eden drugemu misli, ki bi posamesnim ne prišle v glavo, in tako eden drugemu pomagajo v težavnem poklicu. Ko smo se pozivali naj pred duševno, smo se potem pri gosp. dekanu med mnogoterimi pogovori, tudi telesno prav dobro pokrepčali. Tu se mi je nekaj čudno zdelo. Učitelji, ki so v zboru le nemško govorili in se slovensčine skerbno ogibali, so pri obedu prav dobro slovenski kramljali. Kako neki to? Dokler ne bomo učitelji svojega maternega jezika bolj veselo rabili, bodo naše šole javoljne narodne. Šola narodna, učitelj pa nenaroden, to se ne vjema. Ker ravno od učiteljskih zborov govorim, naj še o naših sosedih, hervaških učiteljih in njihovih zborih kaj povem. Pri nas bi učitelji, ko bi bilo treba mnogokrat potovati do stana dekanovega, kmali jeli godernjati; pri Hervatih pa se tega gotovo ni treba bati. Prav dobro je preskerbljeno. Vsaki učitelj dobí, ko gre k zboru, plačo od milje, toliko, da se lahko, vozi in hrani; ni mu treba domá ostajati, če tudi ima kačo v žepu; pri nas pa ravno ta vzrok lahko, posebno